

Eelnõu kooskõlastamisel saabunud märkuste ja ettepanekutega arvestamine

Jrk nr	Arvamuse esitaja seisukoht	Siseministeeriumi seisukoht
Justiitsministeerium II kooskõlastusring		
1.	<p>Eelnõu § 1 p 1 (KrMS § 508⁸⁸ lg 4) – kõnealune lõige sätestab, et kui teabeedastuseks peab olema KrMS § 214 kohaselt prokuratuuri luba või kohtumenetluse andmete korral kohtu luba, tagab prokuratuur või kohus selle taotluse lahendamise ööpäev ringi.</p> <p>Direktiivi artikli 14 (3)(b) kohaselt peab liikmesriik tagama, et õigusasutused, kes on pädevad andma riigisisese õiguse kohaselt nõutavaid õigusasutuse lube vastavalt artiklile 9, on ühtsele kontaktpunktile kättesaadavad ööpäev läbi ja seitse päeva nädalas.</p> <p>Eelnõuga kavandatakse see nõue üle võtta KrMS § 508⁸⁸ lg-s 4, järgnevas sõnastuses:</p> <p>„(4) Kui teabeedastuseks peab olema käesoleva seadustiku § 214 kohaselt prokuratuuri luba või kohtumenetluse andmete korral kohtu luba (edaspidi koos teabevahetusluba), tagab prokuratuur või kohus selle taotluse lahendamise ööpäev ringi.“.</p> <p>Direktiivi sõnastus viitab kontaktpunktile kättesaadav olemisele (ehk siis sisuliselt taotluse kättesaamisvalmidusele), kuid eelnõu sõnastus paneb prokuratuurile ja kohtule kohustuse taotlus ööpäevaringselt lahendada. Selline sõnastus läheb kaugemale direktiivis nõutust ning ei ole kooskõlas ka eelnõu ega direktiivi üldise loogikaga. Taotluse lahendamise tähtajad on reguleeritud eraldi eelnõuga kavandatavas §-s 508⁹², mille lõike 4 punkt 3 sätestab ühtlasi, et tähtaja kulgemine peatub ajaks, mil prokuratuur või kohus lahendab teabevahetusloa taotlust.</p> <p>Seetõttu ei ole korrektne eelnõu märkuste tabelis prokuratuuri kommentaarile vastuseks esitatud väide, justkui peaksid kohtud ja prokuratuur tagama, et kontaktpunktil oleks võimalik teabetaotlusele vastata vajadusel kaheksa tunni jooksul.</p>	<p>Mittearvestatud.</p> <p>Oleme jätkuvalt seisukohal, et mõiste „viivitamata“ on liialt abstraktne ega võimalda tagada riigiüleselt ühtset praktikat taotluste menetlemisel, mida tuleb reeglina teostada kiiresti ja direktiivist tulenevate tähtaegade raames.</p> <p>Eelnõu sõnastuses ei ole ette nähtud kindlat tähtaega teabevahetusloa lahendamiseks, kuna direktiiviga ei reguleerita justiitsasutuste töökorraldust. Samas tuleb riigil tagada teabevahetustaotluste lahendamine direktiivis sätestatud tähtaegade piires. Eriti tähtis on see kiireloomuliste teabevahetustaotluste puhul, mis lähtuvalt kiireloomulisuse alustest (sätestatud eelnõukohase KrMS § 508⁹² lõikes 3 ja direktiivi artikli 4 lõikes 4) – tegemist on olukordadega, kus kaalul on isikute põhiõiguste kaitse või vältimatu riive, mistõttu on vajalik kiireloomuline sekkumine ja otsuste vastuvõtmine.</p> <p>Olukordades, kus teabevahetusloa lahendamine on aeganõudvam, on eelnõus ette nähtud menetlustähtaja kulgemise peatumine. Regulatsiooni eesmärgist tulenevalt on tegemist siiski erandliku, mitte tavapärase olukorraga.</p> <p>Ettepanekuga, mille kohaselt õigusasutused peaksid olema ööpäevaringselt ühtsele kontaktpunktile pelgalt kättesaadavad, ei ole võimalik nõustuda. Pelgalt ööpäevaringse vastuvõtmisvõimekuse tagamine – näiteks e-kirja teel – ei taga sisuliselt kiireloomuliste teabevahetustaotluste lahendamist. Sarnaselt ei ole võimalik politseil reageerida vahetu ohu tõrjumist eeldavatele teadetele üksnes tööpäeva</p>

	<p>Selle kaheksa tunni jooksul peab direktiivi kohaselt saada kontaktpunkt õigusasutusega (st töövälisel ajal üldjuhul valveprokuröri või valvekohtunikuga) ühendust võtta ja esitada taotlus. Seejärel saab prokuratuur või kohus kontaktpunktile teada anda, kas taotlus on võimalik lahendada kohe või läheb sellega rohkem aega. Kui taotluse lahendamine võtab rohkem aega, siis teavitab kontaktpunkt taotluse esitanud liikmesriiki viivitusest, täpsustades eeldatava viivituse pikkuse ja selle põhjused, vastavalt direktiivi artiklile 5 (2)(a).</p> <p>Korrektne ja direktiivi sisule vastav regulatsioon oleks selline, mis sätestab kohustuse saada selline õigusasutuse luba küll võimalikult kiiresti (direktiivi artikkel 9), kuid ei sätesta õigusasutustele kohustust taotluse koheseks lahendamiseks.</p> <p>Meie eelmisele märkusele vastates on eelnõu koostajad leidnud, et sõna „viivitamata“ kasutamine „ööpäev ringi“ asemel oleks liiga ebamäärane. Me ei nõustu sellega, kuivõrd „viivitamata“ mõiste on KrMS-is üldlevinud ning selles osas ei ole teadaolevalt suuremaid tõlgendusprobleeme. Alternatiivselt oleks võimalik säte sõnastada ümber lähtuvalt direktiivi sõnastusest ja sätestada, et õigusasutused peavad kontaktpunktile olema kättesaadavad ööpäev ringi.</p> <p>Ehkki kõnealusest normist ei ole võimalik välja lugeda tähtaega teabevahetusloa lahendamiseks, ei vasta meie hinnangul eelnõu praegune sõnastus direktiivi vastavale artiklile ning sätestab täiendavad kohustused, mille osas direktiivist karmima regulatsiooni loomine ei ole põhjendatud ning selle vajalikkust ei ole ka seletuskirjas põhjendatud.</p> <p>Eeltoodust tulenevalt jääme enda ettepaneku juurde eelnõu muuta ja lõikes 4 kasutada „ööpäev ringi“ asemel sõna „viivitamatult“. Alternatiivselt palume säte sõnastada ümber lähtuvalt direktiivi sõnastusest ja sätestada, et õigusasutused peavad kontaktpunktile olema kättesaadavad ööpäev ringi.</p>	<p>raames. Direktiivi teleoloogiline tõlgendamine sellise järelduseni ei vii ning sellele tõlgendusele on direktiivi koostamise ja vastuvõtmise protsessis järjepidevalt tähelepanu juhtinud ka Euroopa Komisjon.</p>
2.	<p>Eelnõu § 1 p 1 (KrMS § 508⁸⁵ lg 6) – kõnealune lõige sätestab, et teavet vahetatakse inglise keeles.</p> <p>Seletuskirja kohaselt: „Tulenevalt asjaolust, et Europolil on Rootsi direktiivi ülevõtmise perioodil valminud tõlkemoodul, mis võimaldab SIENA-s edastatud teabe automaattõlget iga EL-i liikmesriigi ametlikust keelest inglise keelde ja</p>	<p>Mittearvestatud.</p> <p>Peame antud ettepanekut ebavajalikuks dubleerimiseks, kuivõrd objektiivne siseriiklik õigus reguleerib olukorda juba piisavalt ning eelnõuga selles osas muudatusi ette ei nähta.</p>

	<p>inglise keelest iga EL-i liikmesriigi ametlikku keelde, on sisuliselt võimalik SIENA kaudu teavet vahetada ka eesti keeles. Seejuures tuleb silmas pidada, et automaattõlge võib vajada järeltoimetamist ehk masintõlgitud teksti läbivaatamist, võrdlust inglise keelse tekstiga ja parandusi selleks, et saada tulemiks täpne ja ladus tõlge.“. Teisisõnu võib masintõlke rakendus küll eksisteerida, aga puudub kindlus, et see suudab esitatavat materjali arusaadavalt ja arvestatava protsendi ulatuses õigesti eesti keelde tõlkida.</p> <p>Keelenõude osas on selgitatud: „Teabevahetuse keelenõue kohaldub sellele osale teabest, mis edastatakse teisele liikmesriigile ning teabele, mida soovitakse lisada kriminaalasja toimikusse (KrMS § 10 lg 3) ja mille kohta on vastava riigi luba. Siseriiklikult (asutuste vahel) võib teabetaotluse täitmiseks peetav suhtlus toimuda eesti keeles. Teabetaotluse nn lõpliku tõlke eest vastutab ühtne kontaktpunkt (või teabetaotlust iseseisvalt täitev uurimisasutus). Juhime seejuures tähelepanu asjaolule, et direktiivi ülevõtmise ajal on Europolil valminud SIENA-s kasutatav masintõlke rakendus“.</p> <p>Sellest selgitusest jääb ebaselgeks, kas teabevahetusloa lahendamiseks vajalikud materjalid (sh teabetaotlus ja sellele lisatud materjalid), tõlgitakse kohtu ja prokuratuuri jaoks eesti keelde. Palume seda täpsustada. Palume selguse huvides eelnõu täiendada ja lisada norm, mille kohaselt kohtule ja prokuratuurile esitatakse teabevahetusloa lahendamiseks vajalikud võõrkeelsed dokumendid eestikeelse tõlkega.</p>	<p>KrMS-i § 10 lõike 1 kohaselt on kriminaalmenetluse keel eesti keel, kuid menetlus võib toimuda ka mõnes muus keeles, kui seda valdavad menetleja, menetlusosalised ja kohtumenetluse pooled. KrMS-i § 144 lõike 1 kohaselt koostatakse menetlusdokument eesti keeles ning kui menetlusdokument on koostatud mõnes muus keeles, lisatakse sellele eestikeelne tõlge.</p> <p>Seega, kui prokuratuur või kohus on nõus lahendama teabevahetustootlusi inglise keeles – st tutvuma dokumentidega ilma tõlketa – on see lubatav. Samuti võib taotluse lahendav asutus koostada vastuse inglise keeles, kui selles on kokkulepe. Tegemist on taotluse lahendaja otsustuspädevuses oleva küsimusega. Uurimisasutus ei saa nõuda ingliskeelse vastuse koostamist prokuratuurilt või kohtult, vastutus ingliskeelse vastuse koostamise eest teisele liikmesriigile lasub jätkuvalt uurimisasutusel.</p>
3.	<p>Eelnõu § 3 p 2 – kõnealuse punktiga täiendatakse politsei ja piirivalve seadust (PPVS), kus on sätestatud ka andmete töötlemise ja säilitamise kord.</p> <p>Eelmises kooskõlastusringis tegime märkuse AK aluse kehtestamise kohta (varasem väljapakutud säte PPVS § 7.64 lg 6). Märkuste tabelis on sama AKI märkuse kohta märgitud (tabel AKI märkus p 4), et sellega on arvestatud ning selgitatud, et kõik teave on AK ja loodud AvTS § 35 lg 1 p 19 alusel erinorm. Nimetatud erinormi uues eelnõus ei ole. Palun selgitada seletuskirjas, kas on lähtutud sellest, et AvTS katab vajadused ära ja on iga kord kaalutluskohustus. Kui ei ole sellest lähtutud, palume eelnõu täiendada erinormiga.</p> <p>Seoses andmesubjekti õiguste piiramisega töövoosüsteemis tõid nii ministerium kui ka AKI varasemates märkustes välja küsimuse, kas piiratakse andmesubjekti õigust enda kohta</p>	<p>Arvestatud.</p> <p>Lähtutud on sellest, et AvTS katab vajadused ära. Ehkki igakordsel juurdepääsu piiramisel on diskretsioon sisuliselt redutseeritud nullini, sest pea kogu direktiivikohase teabevahetuse puhul on riigil AvTS-i kohaselt kohustus andmesubjekti õigusi piirata, tuleb igakordselt kindlasti hinnata teabele juurdepääsu piiramise aluseid konkreetse teabe puhul. Seletuskirjas on seda selgitatud peatüki 2.3 alapunktis 2 ja eelnõukohase KrMS § 508⁸⁸ selgituste juures.</p>

	andmeid saada. Eelnõu andmesubjektide piirangute sätet ette ei näe, seega palume selgitada, kas andmesubjektile, tema pöördumise korral, väljastatakse töövoosüsteemis olevad isikuandmed. Kui ei väljastata, palume eelnõusse lisada vastav erinorm.	
4.	<p>SIENA-ga kaasnevad kulud. Puudub selgus, mis kulud võivad kaasneda SIENA kasutusele võtmisega ja mis tingimused peavad olema täidetud.</p> <p>SIENA kulude osas on Siseministeerium märkinud järgmist: "SIENA kasutuselevõtt ei too kaasa vahetuid rahalisi kulutusi siis, kui asutusel on akrediteeritud (RES) võrk ja seadmed ning vastava taseme ühendus SMIT-ga. Eelkirjeldatud juhul toimub ühenduse loomine koostöös SMIT ja vastavale asutusele teenust osutava xMIT vahel" ja "Kui asutusel vastavat ühendust-võrku-seadmeid ei ole, tuleb need luua ja akrediteerida. Turvanõuetele vastava võrgu ehitamine nõuab vahendeid. PPA ei ole oma (rahastus)projektides ette näinud teiste asutuse liidestuste rahastamist. Kuna SIENA kasutamine AK tasemel on võimalik mobiilseadme kaudu (nt PPA võrgus olev sülearvuti), on võimalik nõuetele vastav ühendus tagada seeläbi, et asutusele võimaldatakse nõutava ühendus-võrk-seadmed komplekti kasutamine. Vastav kasutamiskokkulepe tuleb saavutada asutuste omavaheliste läbirääkimiste käigus".</p> <p>Rõhutame, et vanglatel on olemas küll RES võrk, kuid praegu puudub teadmine, millised on akrediteeringu nõuded. Sellest sõltub võimalik ressursikulu, millega praegu ei ole arvestatud ega seletuskirjas nõuetekohaselt välja toodud (sh mõjude osas). Juhul kui akrediteering eeldab mahukaid töid, tähendab see ka arvestatavat ressursikulu. Palume seletuskirjas täpsustada ja tuua välja selgelt, mis on akrediteeringu nõuded RES võrgule. Vastupidisel juhul ei ole võimalik vanglate vaatest prognoosida ja arvestada vajalike tööde ja kulude mahuga. Seoses võimalike asutuste vaheliste kokkulepetega seadmete ja võrkude kasutamise osas on samuti mõjud (kulu, koolitus) teadmata ning seega ei ole võimalik mõjudega arvestada. Palume seletuskirjas ka seda täpsustada.</p>	<p>Antud selgitus.</p> <p>Meie hinnangul on SIENA infosüsteemi kasutuselevõttuga kaasnevad kulud marginaalsed ning süsteemi kasutuselevõtt ei eelda erilisi lisatingimusi võrreldes praeguse olukorraga. Vanglad omavad juba täna juurdepääsu POLIS infosüsteemile läbi RES võrgu ning SIENA juurdepääsud ei too kaasa täiendavaid tehnilisi nõudeid.</p> <p>Esialgsed koolitused viiakse läbi ühtse kontaktpunkti poolt ning nende korraldamisega seotud kulud katab PPA. Selliselt tagatakse süsteemi sujuv ja kulutõhus kasutuselevõtt ilma täiendavate infrastruktuuri- või halduskuludeta teiste osapoolte jaoks.</p>
5.	Palume arvestada ka käesoleva kirja lisades esitatud eelnõu ja seletuskirja failis jäljega tehtud märkustega.	Arvestatud.
Justiitsministeerium I kooskõlastusring		

<p>1. Eelnõu § 1 punktiga 1 soovitakse muuta ja ümber sõnastada KrMS-i 19. peatüki 8. jao 9. jaotis.</p> <p>Kordame mitteametliku koostöö raames esitatud seisukohta, et kriminaalmenetluse seadustik (KrMS) ei ole mainitud direktiivi ülevõtmiseks sobiv õigusakt ning eelnõus toodu tuleks reguleerida politseikoostööd reguleerivates õigusaktides.</p> <p>Kehtiva KrMS 19. peatüki 8. jao 9. jaotis reguleerib kriminaalmenetluse raames teabe ja jälitustoiminguga kogutud teabe vahetamise põhimõtteid Euroopa Liidu liikmesriikide vahel ning ei reguleeri muud politseikoostööd ja infovahetust (Europol, Interpol jne), selleks on vastavad sätted politsei ja piirivalve seaduses (PPVS-s).</p> <p>Kriminaalmenetluse seadustiku reguleerimisala sätestab KrMS § 1:</p> <p><i>(1) Käesolevas seadustikus sätestatakse kuritegude kohtueelse menetluse ja kohtumenetluse kord ning kriminaalasjas tehtud lahendi täitmisele pööramise kord.</i></p> <p><i>(2) Käesolevas seadustikus sätestatakse ka jälitustoimingute tegemise alused ja kord.</i></p> <p>Sestap võib juba KrMS § 1 tõlgendamisel asuda politseikoostööd soovimatult piirama, kui kogu koostöö regulatsioon tuua KrMS-i. Pealegi võib regulatsiooni esitamine KrMS-s jätta mulje, et direktiiv on üle võetud poolikult – üksnes kriminaalmenetlusega seonduva koostöö osas. Kuivõrd KrMS reguleerib kitsalt kriminaalmenetlust, oleks võimaliku rikkumismenetluse käigus sellisele väitele raske vastu vaielda.</p> <p>Muuhulgas juhime tähelepanu, et KrMS on üks konstitutsioonilistest kohtumenetluse seadustikest ning politseikoostöö reguleerimine sellises aktis ja osas, mis ei puutu kriminaalmenetlusesse, võib tekitada ka normihierarhilisi anomaaliaid.</p> <p>Ehkki esialgu võib näida mugav kogu direktiiv üle võtta ühes õigusaktis, tuleks Eesti õiguskorra struktuuri säilitamiseks kriminaalmenetlusega mitteseotud politseikoostööd reguleerida muus sobivas õigusaktis, näiteks PPVS-s. Asjaolu, et direktiiviga kehtetuks tunnistatav raamotsus 2006/960/JSK oli tõesti kunagi üle võetud KrMS § 19. ptk 8. jao 9. jaotises (kriminaalmenetluse seadustiku ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seadus – 578 SE), ei tohiks viia praegu kehtiva õiguskorra struktuuri ja eelpool</p>	<p>Mittearvestatud.</p> <p>Siseministerium ei nõustu seisukohaga, et KrMS ei sobi Rootsi direktiivi ülevõtmiseks ning et regulatsioon tuleks viia politseikoostööd käsitlevatesse seadustesse. Põhjused on järgmised:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Kehtiva KrMS-i 19. peatüki 8. jao 10. (EN-s tehtud muudatustele eelnevalt 9) jaotis põhineb raamotsusel 2006/960/JSK, mille põhimõtted kattuvad Rootsi direktiivis sätestatuga. Direktiiv ei sisalda võrreldes raamotsusega uudseid põhimõtteid. Direktiivi eesmärgiks on muuta seni raamotsuses sisaldunud põhimõtete järgimine liikmesriikidele kohustuslikuks ja teabevahetus turvalisemaks. Seega ei saa Siseministerium nõustuda seisukohaga, et raamotsuse kohaldamisala oli oluliselt kitsam direktiivi kohaldamisalast. 2) Kohane ei ole väide, et kehtiva KrMS-i 19. peatüki 8. jao 10 (EN-s tehtud muudatustele eelnevalt 9). jaotis reguleerib teabevahetust vaid kriminaalmenetluse raames. Kehtiva KrMS-i § 508⁷⁸ lõige 1 ei piira teabevahetust üksnes kriminaalmenetlusega, vaid hõlmab ka süütegude avastamist ja tõkestamist. (s.o ka kriminaalmenetluse eelset faasi). 3) Rootsi direktiiv ei reguleeri üksnes politseikoostööd. Direktiivi artikli 2 lõike 1 kohaselt osalevad teabevahetuses kõik liikmesriigi asutused, kes on riigisisese õiguse kohaselt pädevad kasutama volitusi ja võtma sunnimeetmeid süütegude tõkestamiseks, avastamiseks või uurimiseks. Eestis on sellised asutused sätestatud KrMS-i § 31 lõikes 1 (uurimisasutused). 4) Teabevahetuse reguleerimine eraldi seaduses ei ole põhjendatud, kuna: <ol style="list-style-type: none"> a) KrMS-i regulatsioon on juba asjakohane ja hõlmab kõiki vajalikke
--	---

<p>mainitud ohtude eiramiseni. Lisaks oli vana raamotsuse kohaldamisala oluliselt kitsam kui uuel direktiivil.</p> <p>Eelnevale tuginedes on meie hinnangul eksitav esitada eelnõus kavandatud regulatsioon tervikuna KrMS-i justiitskoostöö regulatsiooni juures, vaid KrMS-s tuleks reguleerida kriminaalmenetlust puudutav teabevahetus, politseikoostööd puudutav regulatsioon tuleks esitada PPVS-s. Palume eelnõu muuta.</p>	<p>aspekte, ent on direktiivi ülevõtmiseks, eeskätt rakendajate jaoks, liigabstraktne.</p> <p>b) Regulatsioon puudutab kriminaalmenetlust ja kõiki uurimisasutusi. Sätestades reeglid vaid PPVS-is, eeldaksime põhjendamatult, et nt Keskkonnaameti uurijate kohustused tuleneksid PPVS-st ja seda olukorras, PPVS § 1 lõige 1 sätestab, et PPVS-i reguleerimisala on politsei ülesannete, õiguste, korralduse ja politseiteenistuse õiguslike aluste reguleerimine.</p> <p>5) KrMS ei ole ainult kohtumenetluse seadus. Ehkki kriminaalmenetlus kulmineerub reeglina kohtumenetlusega, ei ole vähemtähtis sellele eelnev kohtueelne etapp, kus tõendeid kogutakse – täpsemalt kohtus hinnatavate tõendite kujunemine. Seetõttu sätestab KrMS-i § 1, et KrMS reguleerib ka kuritegude kohtueelset menetluse korda. Kuna KrMS reguleerib ka menetluse kohtueelset etappi, mille raames suur osa teabevahetust toimubki (kohtumenetluses otse tõendina kasutatavate menetlusdokumentide edastamist reguleerivad valdavalt muud õigusaktid, nt direktiiv 2014/41/EL, mis käsitleb Euroopa uurimismäärust kriminaalasjades), on oluline seaduse tasandil sätestada kõikidele uurimisasutustele selged reeglid, mis võimaldavad jälgida tõendi kujunemise õiguspärasust.</p> <p>6) Teave, mida kõnesoleva regulatsiooni alusel vahetatakse, on lahutamatult seotud Eesti või teise EL-i liikmesriigi läbiviidava kriminaalmenetlusega. Teabevahetuse aluseks peab olema aset leidnud kuritegu, sh kavandatav või eesseisev, mistõttu puudutab valdav osa teabevahetust just käimasolevaid kriminaalmenetlusi. Kui kriminaalmenetlust veel läbi ei viida (eeskätt kuritegude tõkestamise faas), omab teabevahetus tugevat sidet kriminaalmenetlusega selle alustamise aspektis, nt jälituslubade puhul – mille alusel on need antud, millele on kohus kaalutlusotsuse tegemisel tuginenud,</p>
--	--

		<p>millest tulenevalt on isik kahtlustatava staatuses jne.</p> <p>7) Eelnõus kavandatud regulatsioon ei ole esitatud KrMS-i justiitskoostöö regulatsiooni juures. KrMS-i 19. peatükk „Rahvusvaheline koostöö kriminaalmenetluses“ hõlmab KrMS-i § 433 lõike 1 kohaselt riikide vastastikust abi kriminaalasjades, mis ei piirdu pelgalt justiitskoostööga. Samuti ei sea koostööle kitsendusi 19. peatüki 8. jao „Koostöö kriminaalmenetluses Euroopa Liidu liikmesriikide vahel“ sätted. Ehkki 8. jao esimeste jaotiste sätted reguleerivad justiitsasutuste tööd, on 10. (endine 9) jaotis selgelt suunatud just uurimisasutuste koostöö reguleerimisele. Ja seda, nagu eelnevalt märgitud, eelnõukohaselt samas ulatuses nagu kehtivas KrMS-s.</p>
2.	<p>Eelnõu § 1 p 1 (KrMS § 508⁷⁸ lg 7) – kõnealune lõige sätestab, et kui teabe Euroopa Liidu liikmesriigile või Europolile edastamiseks peab olema käesoleva seadustiku § 214 kohaselt kohtu või prokuratuuri luba (edaspidi <i>teabevahetusluba</i>), tagab kohus või prokuratuur selle taotluse lahendamise ööpäev ringi. Seletuskirjas on märgitud järgmist: „Rootsi direktiivikohane teabevahetus on mõeldud toimuma reeglina EL-i liikmesriikide ühtsete kontaktpunktide kaudu, kes töötavad ööpäev ringi, omavad juurdepääsu kogu uurimisasutuste teabele ja terviklikku ülevaadet riigi operatiivsest õiguskaitsealasest rahvusvahelisest teabevahetusest. Uurimisasutuste struktuurüksustele sellist võimekust ette nähtud ei ole.“</p> <p>Siiski soovitakse eelnõuga sätestada eelmises lõigus nimetatud võimekus prokuratuurile ja kohtule – „tagab kohus või prokuratuur selle taotluse lahendamise ööpäev ringi“. Taotluse lahendamine ööpäev ringi võib olla võimalik uurimisasutuse puhul, mille töö toimub vahetustega, aga mitte kõnealuses normis sätestatud asutuste puhul.</p> <p>Ühtsele kontaktpunktile esitatud teabetaotluste kiire menetlemise tagamiseks näeb Rootsi direktiiv ette selged tähtajad, mis võtavad arvesse taotluse kiireloomulisust ja uurimisasutuse juurdepääsu vastavale teabele.</p>	<p>Antud selgitus:</p> <p>1) Ööpäevaringse valmisoleku tagamise ja ettepaneku kasutada „ööpäev ringi“ asemel mõistet „viivitamatult“ osas selgitame, et:</p> <ul style="list-style-type: none"> - direktiivist tulenevate teabevahetuse tähtaegade järgimiseks (aga ka direktiivikonformseks sõnastuseks) on tarvilik ette näha ööpäevaringne valmidus. Mõiste „viivitamata“ võimaldab liigset määramatust ja laia tõlgendust EL õigusest tuleneva kohustuse täitmisel (puhkuste perioodil kuu aja jooksul taotluse läbivaatamine võib olla ka viivitusteta tegutsemine). - Ööpäevaringne valmisolek ulatuses, mida tingib direktiivikohane teabevahetus, peaks justiitsasutustel olema olema juba täna (valveaja sätete kohaselt). Vastasel juhul mõnaksime, et ka kaalukatel juhtudel ei ole riik täna valmis töövälisel ajal reageerima (nt kiireloomuliste jälituslubade väljastamine, vahi alla võtmised, edasilükkamatud läbiotsimismäärused jne). Direktiivikohase teabevahetuse

<p>Rootsi direktiivi artikli 5 lõike 1 kohaselt (sama regulatsioon toodud eelnõukohases KrMS § 508⁸³ lõikes 1 ja lõike 2 punktides 1 ja 2) peab EL-i liikmesriik tagama teiselt riigilt saabunud teabetaotlusele vastamise üldreeglina seitsme päeva jooksul (kehtiva KrMS § 508⁸¹ lõikes 3 sätestatud 14 päeva asemel). Kiireloomulise taotluse puhul tuleb vastata:</p> <ul style="list-style-type: none"> • kaheksa tunni jooksul, kui tegemist on otse juurdepääsetava teabega (sama tähtaeg sätestatud kehtiva KrMS-i § 508⁸² lõikes 1); • kolme päeva jooksul, kui tegemist on kaudselt juurdepääsetava teabega ehk teabega, mille saamiseks peab uurimisasutus tegema päringu (nt KrMS § 215 lõikele 1 tugineva nõudekirja). <p>Seejuures tuleb silmas pidada eelnõukohase KrMS-i § 508⁷⁸ lõikes 7 rõhutatut, st kohustust saada kohtueelse menetluse andmete avaldamiseks luba prokuratuurilt. Nimetatud luba või sellest keeldumine tuleb saada eelnimetatud tähtaegade jooksul.</p> <p>Seletuskirjas märgitakse: „Ehkki teabetaotlusele vastamise tähtajast on võimalik kõrvale kalduda, on see lubatav vaid erandjuhtudel, milleks on näiteks olukord, kui prokuratuur või kohus vajab teabevahetusloa andmise üle otsustamiseks taotluses tõstatatud küsimuste ulatuslikkuse või keerukuse tõttu lisaaega. Teabetaotluste tähtaegne lahendamine õigusasutuste poolt on võimalik õigusasutuse ühtse kontaktpunkti ruumides füüsilise kohaloleku korral või siis, kui õigusasutus on funktsionaalselt kättesaadav näiteks telefoni teel^[1].</p> <p>Olukorrad, kus uurimisasutusel tuleb teabetaotlusele vastamiseks küsida luba prokuratuurilt, või veel enam – kohtult, on pigem erandlikud. Seetõttu tuleb käesoleval ajal ja tulevikus tagada õigusasutuse kättesaadavus näiteks telefoni teel, sest Eestis ei asu uurimisasutused õigusasutusega samas hoones. Üldreeglina ei ole Rootsi direktiivi alusel tehtud teabetaotluste alusel saadud teave menetluses kasutatav ning Europoli andmetel moodustavad 80% SIENA kaudu esitatud teabetaotlustest küsimused, kas EL-i liikmesriigil on isiku X kohta teavet või mitte.^[2] Sellest hoolimata tuleb prokuratuuril ja kohtul vastav võimekus tagada. Kuigi reageerimise tagamine õigusasutuse poolt</p>	<p>mahtu, mis nõuab sekkumist töövälisel ajal, on keeruline prognoosida, kuna tegemist on ette nähtamatu vajadusega. Tõenäoliselt on tegemist siiski harva esineva nähtusega seetõttu, et:</p> <ol style="list-style-type: none"> a) Teabevahetuse taotluse täitmiseks on reeglina aega 7 päeva. Teabevahetuse taotluse täitmine peab toimuma kiireloomuliselt (s.o 8 tunni jooksul) vaid äärmiselt põhjendatud ja kaalukatel juhtudel siis, kui tegemist on uurimisasutusel olemasoleva teabega. Teabe omaniku ja justiitsasutuse kohustus on sellisel juhul vaid teabe väljastamise üle otsustamine (kas oht menetlusele või isikule kaalub üle teise riigi objektiivse teadmisvajaduse), mitte vastuse koostamine. Viimase tagab ühtne kontaktpunkt; b) Valdav osa teabevahetust toimub ka täna tööpäeva raames (teabevahetus toimub EL liikmesriikidega, kes asuvad kokku kuni 3 ajatsoonis: GMT, GMT+1, GMT+2). Olukorrad, kus teavet on vaja kiireloomuliselt vahetada öistel tundidel, on äärmiselt erandlikud. <p>2) Asjaolu, et Rootsi direktiivi kohase teabetaotluste alusel saadud teabe osas puudub vaikimisi luba selle menetluses kasutamiseks, ei tähenda, et reeglina vahetatakse selle raames kriminaalmenetluse vaates suvalist või sellega vähest seost omavat teavet. Põhimõtet tuleb mõista selliselt, et ehkki tegemist ei ole tõendusteabe vahetamise põhiinstrumendiga (eeskätt allika- ja menetluskaitse huvidest lähtuvalt) – vastav teave tuleb endiselt taotleda nt Euroopa uurimismäärusega (EIO) – on Rootsi direktiivi päring nõ sihistatud EIO aluseks. Samuti võib Rootsi direktiivi kohases päringus või vastuses ette näha, et vahetatavat teavet võib kasutada kohtumenetluses tõendina. Eeltoodu vähendab oluliselt halduskoormust,</p>
---	---

^[1] Rootsi direktiivi põhjendus nr 28.

^[2] Europoli ettekanne. Prüm II määruse ülevõtmise teemaline konverents, 30. aprillil 2024. a, Brüsselis.

<p>on praktikas tagatud nn valveprokuröride ja -kohtunike näol, on vastav avalikult kättesaadav õiguslik regulatsioon, s.o kohtute seaduse § 6 lõikes 4 sätestatud kohtuniku valveaeg ja prokuratuuriseaduse § 22² lõikes 1 sätestatud prokuröri valveaeg ehk aeg, mil isik peab olema töövälisel ajal kättesaadav ettenägematute või edasilükkamatute teenistusülesannete täitmiseks, Rootsi direktiivi ülevõtmise jaoks liiga üldsõnalised.“</p> <p>Eelnõu seletuskiri ei sisalda prognoosi, kui erandlikud need seletuskirjas märgitud olukorrad olla võiksid. Seetõttu tuleb seletuskirja analüüsiga täiendada, milles sisalduks ka vastus küsimusele - kui palju suureneks töökoormus? Seletuskirjas märgitakse, et „Kavandatavad muudatused võivad mõnevõrra puudutada ka kohtunikke. Eeskätt nelja esimese astme kohtu – Harju Maakohus, Tartu Maakohus, Pärnu Maakohus ja Viru Maakohus, kohtunikke, kes tegelevad kriminaalasjade lahendamise ja teabetaotlustega seoses võib tekkida vajadus lahendada kohtute pädevusse kuuluvaid taotlusi, kuid eelnõu koostajad peavad seda vähetõenäoliseks.“</p> <p>Seletuskirjas toodu kohaselt on Europoli andmetel teabevahetus SIENA-s pidevas tõusutrendis. Seda eeskätt seetõttu, et piiriülesest raskest kuritegevusest enim mõjutatud EL-i liikmesriigid on avastanud selle kasutegurid. 2021. aastal on SIENA kaudu:</p> <ul style="list-style-type: none"> •algatatud uusi juhtumeid 123 000 (kasv 2020. aastaga võrreldes 38%); •vahetatud 1,54 miljonit operatiivsõnumit (kasv 2020. aastaga võrreldes 22%); •ühendatud 2400 pädevat riiklikku asutust 51 riigist ja 14 rahvusvahelist organisatsiooni või asutust; •ühendatud on üle 19 000 lõppkasutaja. <p>Oletame, et 123 000 juhtumi puhul on vaja prokuratuuri luba 10% juhtudest, see tähendab, et prokuratuur peaks aastas vaatama läbi ja väljastama 12300 luba. Oletame, et kohtu luba on vaja 2% juhtudest, see on 2460 luba aastas, 205 luba kuus ning ca 47 luba nädalas. Seetõttu ei saa Justiitsministeerium nõustuda, et selline lubade väljastamine mõjutaks kohtu senist tööd võid mõnevõrra (taotlus tuleb vaadata läbi, tutvuda materjalidega ja teha otsustus) ning seletuskirjas märgitud tuleb täpsustada.</p>	<p>võimaldades saada EIO-ga samalaadse tulemuse vähem bürokraatlikult ja kiiremini.</p> <p>3) Seda kui palju suureneb töökoormus direktiivi ülevõtmise järgselt, ei ole võimalik prognoosida, tegemist oleks spekulatsiooniga, sest:</p> <ol style="list-style-type: none"> a) võimatu on ennustada, kui suur osa tulevastest teabetaotlustest puudutab käimasolevaid menetlusi (vaid nende osas on tarvilik saada prokuratuuri luba või kohtumenetluses olevate ja selle raames teatavakssaanud teabe osas kohtu luba). Vastavat teavet senise teabevahetuse osas saab omada justiitsministeerium, kelle valitsemisala asutused on pädevad selliste lubade andmiseks. PPA kogemusele tuginedes, on tegemist pigem harvaesineva vajadusega (PPA teabevahetuse aastane maht on seni ca 230 000 ühikut, s.o saadetud ja laekunud sõnumid). SIENA teabevahetuse tõusutrend seda muuta ei tohiks, sest valdav osa teabetaotlusi on täidetavad nn registerpäringute abil, milleks justiitsasutuse luba vajalik pole. b) ehkki SIENA teabevahetus on tõusutrendis ja juba praegu moodusavad Europoli andmetel 80% SIENA kaudu esitatud teabetaotlustest küsimused, kas EL-i liikmesriigil on isiku X kohta teavet või mitte, peitub selle põhjus suuresti asjaolus, et objektiivne õigus ei näe ette, et teisele liikmesriigile teabetaotluse esitamisel peab olema põhjendatud alus eeldada, et sellel teisel liikmesriigil sellist teavet on. Direktiivi ja KrMS muudatusega 508⁹³ lg 1) selline nõue kehtestatakse. <p>4) Jälitusteabe osas selgitame, et:</p> <ul style="list-style-type: none"> - jälitusteabe puhul ei ole <i>a priori</i> tegemist riigisaladusega, pigem vastupidi. Vabariigi Valitsuse määruse „Riigisaladuse ja salastatud välisteabe kaitse kord“ § 6 lõike 1
---	--

	<p>Lisaks tekivad järgmised küsimused - kas telefonitsi on võimalik vahetada sellist informatsiooni, nt jälitusteavet puudutavat üle küsida, kui kohtul on lisaküsimusi loa andmise või andmisest keeldumise otsustamiseks? St kas saab eeldada, et valvekohtunik või eeluurimiskohtunik peaksid telefonitsi nt kell 03.00 suhtlema kontaktpunktiga avatud sidekanalit pidi? Ka neid küsimusi peab seletuskirja täiendades kindlasti käsitlema. Olete seletuskirjas negatiivse mõjuna välja toonud selle, et eelnõuga tekib kohustus tagada operatiivses teabevahetuses osalemise võimekus ööpäev ringi. Selles osas markeerime, et ka kohtud on kõnealuse eelnõu sihtrühm ja väljatoodud negatiivse mõjuga seoses ei ole kohtutega üldse arvestatud.</p> <p>Kokkuvõttes on Justiitsministeeriumi jaoks äärmiselt küsitav eelnõuga sätestatav eesmärk, et kuigi luuakse ka taotlusele vastamise tähtaegu puudutav regulatsioon, siis peavad prokuratuur ja kohus tagama teabevahetusloa taotluse lahendamise ööpäev ringi. Sellest tulenevalt teeme ettepaneku eelnõu muuta ja lõikes 7 kasutada „ööpäev ringi“ asemel kasutada „viivitamatult“. Eelnõu sõnastuse muutmisel jäävad asjakohaseks meie käesolevas märkuses esitatud küsimused, mida palume seletuskirjas kajastada.</p>	<p>punkti 2¹ kohaselt on riigisaladuseks jälitusasutuse poolt KarS-i 8., 15., 16. ja 22. peatükis sätestatud kuritegudes (inimsuse, riigi ja avaliku rahu vastased ning üldohtlikud süüteod) ning Kaitsepolitseiameti uurimisalluvuses olevates kuritegudes jälitustoiminguga kogutud teave, kui selle avalikuks tulek võib kahjustada Eesti Vabariigi julgeolekut. Eeltoodu tähendab (koosmõjus sellega, et direktiiv ei kohaldu julgeolekuteabe vahetamisele), et kui riigisaladuse vahetamist aset ei leia, on see vahetatav telefonitsi. Teabele, mis on riigisaladuseks (nt viidatud määruse § 6 lg 2 - andmed salajasele koostööle kaasatud isiku identiteedi kohta) kohalduvad riigisaladuse käitlemise nõuded aga sellist teavet ei peaks reeglina teise liikmesriigiga vahetama.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Justiitsasutusi puudutab teabe väljastamise lubatavuse üle otsustamine ning valdaval osal juhtudest on uurimisasutuse poolt sellise otsuse taotlemine ja justiitsasutuse kaalutusotsuse väljendamine (luba või keeld andmeid teisele riigile edastada), võimalik riigisaladust avaldamata. - Olukordades, kus teabevahetuse taotluse raames andmete avaldamise üle otsustamiseks on tarvilik tutvuda konkreetselt riigisaladusega (mitte seda mh sisaldava teabega) või seda üle küsimise raames avaldada, siis tuleb seda teha riigisaladuse käitlemise nõuete kohaselt (st reeglina ametiruumides asuva tehnikavahendi kaudu, ent mitte ainult). Sellise olukorra esinemine on aga äärmiselt vähetõenäoline, mis mõistagi ei tähenda, et selle saaks jätta õiguslikult reguleerimata.
3.	<p>SIENA-ga kaasnevad kulud. Puudub selgus, millised kulud võivad kaasneda SIENA kasutusele võtmisega, mis tingimused selleks peavad olema täidetud jms.</p>	<p>Antud selgitus:</p> <p>1) Ööpäevaringse teabevahetuse osas selgitame, et:</p>

	<p>Samuti ei ole vanglad käesoleval hetkel valmis 24/7 teabevahetuseks, kui see peaks puudutama salastatud teavet või vajama tõlketeenust. Vanglate teabe- ja uurimisosakondade ametnikud ei viibi 24/7 vanglas kohapeal. Väljaspool tavapärast tööaega reageerib vajadusel valves olev ametnik ja info edastamise kiirust võib mh mõjutada see, kas selleks on vaja minna vanglasse või mitte. Palume eelnõu seletuskirja täiendada infoga kulude kohta, samuti palume käsitleda ka SIENA kasutusele võtmise tingimusi.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - juurdepääs vanglate poolt sisestatud teabele, mis asub infosüsteemis POLIS, on ühtsele kontaktpunktile tagatud ka praegu. Vanglate panus sellist teavet sisaldava päringu täitmisel seisneks eeskätt teabe edastamise kooskõlastamises või sellest keeldumises. Otsuse teatavakstegemisega ühtsele kontaktpunktile peaks valves olev ametnik suutma tagada. Selle, kas kirjeldatud otsuse võib langetada valves olev ametnik või peab ta selleks saama loa teabe kogunud ametnikult, peaks reguleerima asutusesiselt (vt JUM 5. märkuse selgitused). - Tõlketeenuse tagamine on ühtse kontaktpunkti ülesandeks, kuna teabevahetuse korraldamise eest vastutavad nemad (vt JUM 6. märkuse selgitused). Seejuures tuleb aga märkida, et direktiivi ülevõtmise ajal on Europolil valminud SIENA masintõlke rakendus, mis võimaldab tõlkida kõiki teateid eesti keelest inglise keelde ja vastupidi, sh teistest keeltest inglise keelde ja vastupidi. Puuduliku keeleoskuse puhul on esmalt võimalik kasutada nimetatud tõlkemooduli abi ning kui tulemus on endiselt arusaamatu, on ühtse kontaktpunkti ülesandeks korrektse tõlke tagamine. Seda ööpäevaringselt. - Ühtlasi toonitame, et ööpäevaringne valmisolek tuleb küll tagada, ent eluliselt ei ole tõenäoline, et teabevahetus toimub suures osas töövälisel ajal (vt JUM 2. märkuse selgitused). <p>2) SIENA kasutuselevõttuga kaasnevate rahaliste kulutuste osas selgitame, et:</p> <ul style="list-style-type: none"> - SIENA kasutuselevõtt ei too kaasa vahetuid rahalisi kulutusi siis, kui asutusel on akrediteeritud (RES) võrk ja seadmed ning vastava taseme ühendus SMIT-ga. Eelkirjeldatud juhul toimub ühenduse loomine
--	--	---

		<p>koostöös SMIT ja vastavale asutusele teenust osutava xMIT vahel.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Kui asutusel vastavat ühendust-võrku-seadmeid ei ole, tuleb need luua ja akrediteerida. Turvanõuetele vastava võrgu ehitamine nõuab vahendeid. PPA ei ole oma (rahastus)projektides ette näinud teiste asutuse liidestuste rahastamist. Kuna SIENA kasutamine AK tasemel on võimalik mobiilseadme kaudu (nt PPA võrgus olev sülearvuti), on võimalik nõuetele vastav ühendus tagada seeläbi, et asutusele võimaldatakse nõutava ühendus-võrk-seadmed komplekti kasutamine. Vastav kasutamiskokkulepe tuleb saavutada asutuste omavaheliste läbirääkimiste käigus.
4.	<p>Põhiseaduspärasuse analüüs – eelnõu seletuskirja 2.3. osas on käsitletud eelnõu põhiseaduspärasust. Olete välja toonud PS-s sätestatud põhiõigused, mida eelnõuga kavandavad muudatused riivata võivad ning esitanud järgmise kokkuvõtte:</p> <p>„Kokkuvõttes võib isikuandmete edastamine teisele EL-i liikmesriigile riivata mitmeid PS-is sätestatud põhiõigusi, eriti eraelu puutumatuse, isikuandmete kaitse, tõhusa õiguskaitse ja õiglase kohtumenetluse, turvalisuse ja vabaduse ning isikupuutumatuse õigusi. Sellise andmete edastamise korral peavad olema tagatud seaduslikud alused, proportsionaalsus ja piisavad kaitsemeetmed isikute põhiõiguste kaitseks. Eelnõuga nähakse ette selged reeglid teabevahetuseks ning kontrollimeetmed, mis võimaldavad ennetada ja tuvastada vigu andmetöötluses. Seega on eelnõu PS-ga kooskõlas.“</p> <p>Palume seletuskirja täiendada ning esitada analüüs ja sisuline argumentatsioon, mille alusel on jõutud järeldusele, et käesolev eelnõu on PS-ga kooskõlas.</p>	<p>Arvestatud.</p> <p>Seletuskirja põhiseaduspärasuse analüüsi täiendatud.</p> <p>Märgime seejuures, et kuna eelnõuga ei muudeta kehtivat õigust määral, mis nõuaks ulatuslikku põhiseaduspärasuse analüüsi, on seletuskirjas keskendutud peamiselt isikuandmete edastamisele, võttes arvesse, et isikuandmete edastamine EL-i liikmesriikide vahel on juba olemasoleva õigusliku raamistiku osa. Eelnõu üksnes täpsustab kehtivaid andmekaitsemeetmeid.</p> <p>Lisaks on analüüsitud teisi põhiõiguste riiveid, mida teabevahetus võib kaasa tuua, näiteks:</p> <ul style="list-style-type: none"> - eraelu puutumatuse riive - privaatsuse riive, - õigusriigi ja proportsionaalsuse põhimõtte riive - sõnumisaladuse riive - turvalisuse ja vabaduse õiguste riive <p>pidades seejuures silmas, et vastavate põhiõiguste kaitse on juba sätestatud KrMS-is.</p> <p>Eelnõu tagab, et teabevahetusel on täidetud põhiseadusest tulenevad nõuded seaduslikkuse, proportsionaalsuse ja õiguskaitse kohta.</p>

<p>5.</p>	<p>Eelnõu § 1 p 1 (KrMS § 508⁷⁸ lg 3 p 1) – kõnealuses normis on sätestatud otse juurdepääsetav teave – andmekogu andmed, millele on ühtsel kontaktpunktil või uurimisasutusel juurdepääs.</p> <p>Seletuskirjas lk 11 on selgitatud järgmiselt: „Otse juurdepääsetav teave on andmekogus olev teave, millele on ühtsel kontaktpunktil ja uurimisasutusel juurdepääs. Rootsi direktiivi põhjenduse nr 28 kohaselt peaks ühtsel kontaktpunktil olema juurdepääs kogu teabele, mis on kättesaadav tema liikmesriigis, sealhulgas kasutajasõbralik juurdepääs kõigile asjakohastele EL-i ja rahvusvahelistele andmebaasidele ja platvormidele kooskõlas kohaldatavas EL-i ja liikmesriigi õiguses sätestatud korraga.“</p> <p>Esmalt palume seletuskirjas selgitada, miks on laiendatud otse juurdepääs andmekogus olevale teabele lisaks ühtsele kontaktpunktile ka uurimisasutusele, kui direktiiv seda enne ei näe. Samuti palume muuta eelnõus termini „otse juurdepääsetav teave“ definitsiooni selliselt, et termini tegelik sisu definitsioonist selguks - teise liikmesriigi ühtsel kontaktpunktil ei ole juurdepääsu Eesti andmekogudes olevatele andmetele, vaid andmetele on juurdepääs vastava riigi ühtsel kontaktpunktil, kes need teise riigi kontaktpunktile edastab.</p>	<p>Antud selgitus.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Otse juurdepääsetava teabe puhul tuleb lähtuda eelnõus sätestatust (seletuskirjas viga parandatud) – tegemist on teabega, millele on juurdepääs ühtsel kontaktpunktil või uurimisasutusel. Uurimisasutuste juurdepääsu teabele ei ole võrreldes direktiivi ega siseriikliku õigusega kavas laiendada – juurdepääs andmebaasidele ja neis olevale teabele (nii asutuse kui kasutajagrupi) säilib senises ulatuses. 2) Ühtse kontaktpunkti teabele juurdepääsu osas selgitame, et valdavale osale infosüsteemis POLIS olevatele ja selle kaudu juurdepääsetavatele andmetele on ühtsel kontaktpunktil juurdepääs olemas. Kuna SIM ei saa uurimisasutusi sundida võtma kasutusele ühtset infosüsteemi (nt POLIS, mida osad uurimisasutused kasutavad ja millele SIM saab võimaldada juurdepääse ning mis on ka kavas), on eelnõukohases KrMS-i § 508⁸⁶ lõike 2 punktis 1 ette nähtud, et ühtse kontaktpunkti töös peavad osalema kõigi uurimisasutuste esindajad. See on vajalik mh selle tõttu, et neil on juurdepääs enda asutuse kasutuses olevatele infosüsteemidele, sh rahvusvahelistele valdkonnaspetsiifilistele. <p>SIM hinnangul tasub kaaluda siseriiklikult erinevate asutuste kontaktpunktide (eeskätt PPA ja EMTA) konsolideerimist, ent tegemist on eeskätt asutuste enda töökorralduse ja ressursikasutuse küsimusega (seondub RAM märkusega nr 3, 4).</p> <ol style="list-style-type: none"> 3) Samuti toonitame, et teise liikmesriigi ühtsel kontaktpunktil ei ole juurdepääsu Eesti andmekogudes olevatele andmetele. Nendele andmetele on juurdepääs vaid Eesti ühtsel kontaktpunktil ja uurimisasutusel, kes need teise riigi kontaktpunktile edastab (sh keelenõudele vastavalt – Eesti infosüsteemis on teave eestikeelne). Mh eeltoodust tulenevalt on eelnõus läbivalt
-----------	---	--

		<p>kasutatud mõistet „uurimisasutus“ Eesti kontekstis ja „õiguskaitseasutus“ teise liikmesriigi kontekstis ning mõistmaks, kas sättes on silmas peetud Eesti või teise liikmesriigi ühtset kontaktpunkti, tuleks seda lugeda koos sellele eelneva mõistega.</p>
6.	<p>Eelnõu § 1 p 1 (KrMS § 508⁷⁸ lg 10) – eelnõuga täiendatakse KrMS § 508⁷⁸ lõikega 10, mis sätestab, et teavet vahetatakse inglise keeles.</p> <p>Esiteks tõstatame küsimuse kohtunikega seotult – kohtu luba vajavas olukorras peab selle normi kohaselt kohus tutvuma materjalidega inglise keeles, et otsustada loa andmine või andmisest keeldumine. Puudub teave, kuidas on korraldatud materjalide tõlge? Taotluse võib koostada eesti keeles, aga materjalid ilmselt siis eelnõu järgi ei ole eesti keeles. Kas saab eeldada, et sellist infot peab kohtunik suutma hallata inglise keeles? Palume neid küsimusi seletuskirjas käsitleda, et selguks, kas ja kuidas on korraldatud nt materjalide tõlge.</p> <p>Teiseks markeerime, et direktiivi artikkel 11 kohaselt ei pea olema keelenõue sätestatud seaduse tasandil. Direktiiv näeb ette kohustuse edastada kasutatavate keelte nimekiri komisjonile. See jätab paindlikumad võimalused kasutatavate keelte nimekirja vajadusel muuta. Tekib küsimus, mis juhtub olukorras, kui taotlus esitatakse muus keeles, nt Soomega kiireloomulise teabevahetuse korral kas soome või eesti keeles. Justiitsministeerium ei poolda ülereguleerimist ja põhjendamatult seaduse tasandil sedavõrd jäika lähenemist. Palume norm eelnõust välja jätta.</p>	<p>Antud selgitus.</p> <p>Teabevahetuse keelenõue kohaldub sellele osale teabest, mis edastatakse teisele liikmesriigile ning teabele, mida soovitakse lisada kriminaalasja toimikusse (KrMS § 10 lg 3) ja mille kohta on vastava riigi luba. Siseriiklikult (asutuste vahel) võib teabetaotluse täitmiseks peetav suhtlus toimuda eesti keeles. Teabetaotluse nn lõpliku tõlke eest vastutab ühtne kontaktpunkt (või teabetaotlust iseseisvalt täitev uurimisasutus). Juhime seejuures tähelepanu asjaolule, et direktiivi ülevõtmise ajal on Europolil valminud SIENA-s kasutatav masintõlke rakendus.</p>
7.	<p>Eelnõu § 1 p 1 (KrMS § 508⁸² lg 1 p 6) – kõnealuse normi kohaselt keeldutakse teabetaotlusele vastamisest juhul, kui teabevahetus on teabevahetus eesmärgi arvestades selgelt ebaproportsionaalne.</p> <p>Selline sõnastus jätab mulje, et olukorras, kus proportsionaalsus ei ole piisavalt selge, on võimalus teabevahetuseks. Selgitame, et selline kontseptsioon on vastuolus IKÜM artiklis 5 lg punktis b sätestatud eesmärgipärasuse põhimõttega, mille kohaselt tohib isikuandmeid töödelda selgelt kindlaks määratud ja üksnes õiguspärastel eesmärkidel. Eelnevast tulenevalt palume normist sõna „selgelt“ välja jätta.</p>	<p>Arvestatud.</p> <p>Eelnõu tekstist jäetud välja sõna „selgelt“.</p>

8.	<p>Eelnõu § 3 p 1 (PPVS § 7⁶³) – kõnealune norm sätestab, et KrMS-s reguleeritud teabevahetus toimub töövoosüsteemis, samas ei ole eelnõus reguleeritud, kes on töövoosüsteemi vastutav töötleja.</p> <p>Selgitame, et igasugune isikuandmete töötlemine riivab PS §-s 26 sätestatud õigust eraelu puutumatusele. PS § 11 kohaselt tohib õigusi ja vabadusi piirata ainult kooskõlas põhiseadusega. See tähendab, et niisugune piirang peab olema kooskõlas ka PS § 3 esimese lausega, mille kohaselt teostatakse riigivõimu üksnes PS ja sellega kooskõlas olevate seaduste alusel. Sättes väljendatud üldise seadusereservatsiooni põhimõtte järgi peab põhiõigusi puudutavates küsimustes kõik olulised otsused langetama seadusandja.</p> <p>Asjaolu, kes on isikuandmete vastutav töötleja, on oluline küsimus, mistõttu palume eelnõus sätestada ka töövoosüsteemi vastutav töötleja.</p>	<p>Arvestatud.</p> <p>Eelnõus täiendatud PPVS § 25⁹ lg 2 (eelnõu eelmises versioonis § 7⁶³) ning lisatud PPA töövoosüsteemi vastutava töötlejana.</p>
9.	<p>Eelnõu § 3 p 1 (PPVS § 7⁶⁴ lg 3) – kõnealune norm sätestab, et töövoosüsteemis säilitatakse isikuandmeid seni, kui see on vajalik, et ühtne kontaktpunkt saaks täita talle KrMS-s sätestatud ülesandeid.</p> <p>Samas on seletuskirjas selgitatud, et andmete säilitamise tähtaeg on sõltuvuses KarS-i aegumistähtaegadest. Juhime tähelepanu asjaolule, et KrMS-s on ühtse kontaktpunkti ülesanne vahetada teavet kontaktpunktide ja uurimisasutustega, kui teabevahetus on toimunud, siis vajalikud andmed säilitatakse juba edasi vastava menetluse juures (toimikus), millele kohalduvad eraldi regulatsioonid ning teavet säilitatakse nende asutuste ülesannete täitmiseks, kelle pädevuses on konkreetse menetluse läbiviimine. Seetõttu tuleks isikuandmed töövoosüsteemist peale edastamist kustutada. Palume selles osas seletuskirja muuta.</p> <p>Ühtne kontaktpunkt saab andmeid säilitada üksnes talle seadusega pandud ülesannete täitmiseks. Palume eelnõu täiendada ja kavandada säte, mille kohaselt säilitab ühtne kontaktpunkt isikuandmeid seni, kui need on edastatud asja menetlevale asutusele</p>	<p>Arvestatud.</p> <p>Selgitatud vastustes AKI märkustele (p 2, 3).</p>
10.	<p>Eelnõu § 3 p 1 (PPVS § 7⁶⁴ lg 6) – kõnealuse normi kohaselt on töötlussüsteemi andmed juurdepääsupiiranguga ja asutusesiseseks</p>	<p>Arvestatud.</p> <p>Selgitatud vastustes AKI märkustele (p 2, 3).</p>

	<p>kasutamiseks. Selgitame, et teavet saab tunnistada asutusesiseseks kasutamiseks siis, kui esineb mõni AvTS § 35 lg 1 nimetatud asjaolu, muul juhul on tegemist avaliku teabega.</p> <p>Kõnealuse lõike puhul ei ole tegemist eriseadusest tuleneva juurdepääsupiirangu alusega ning üldise AvTS-i regulatsiooni kohaldumise tõttu tuleb see norm eelnõust välja jätta.</p> <p>Kui teabe töötlemisel tuleb vajadusel kohaldada ka PPVS §-s 7⁴⁸ sätestatud andmesubjekti õiguste piiranguid, siis palume seda seletuskirjas markeerida.</p> <p>Samuti palume üle vaadata ja täiendada PPVS § 7⁴⁸, et see oleks kooskõlas IKÜM artikliga 23, õiguskaitse direktiivi artikliga 16 ja IKS-ga.</p> <p>Seaduslik meede andmesubjekti õiguste piiramiseks peab olema õigusselge, sh on ka Euroopa Andmekaitse nõukogu leidnud, et eelkõige peab siseriiklik õigus olema oma sõnastuses piisavalt selge, et anda kodanikele piisavat teavet asjaolude ja tingimuste kohta, mille korral vastutavatel töötajatel on õigus selliseid piiranguid rakendada. Samuti leidis Euroopa Andmekaitse nõukogu, et piirangu kohaldamine oleks isiku suhtes „eeldatav“, peab olema määratletud ka piirangu ajaline kestus. Eriti kui piirangut saab kohaldada piisavalt määratlemata tingimustel. Juhime tähelepanu, et ajalist piirangut PPVS-i kõnealune säte ei reguleeri.</p>	
11.	<p>Palume arvestada ka käesoleva kirja lisades esitatud eelnõu ja seletuskirja failis jäljega tehtud märkustega.</p> <p>Vastavalt Vabariigi Valitsuse reglemendi § 6 lõikele 5 palume eelnõu esitada Justiitsministeeriumile täiendavaks kooskõlastamiseks pärast praegusel kooskõlastamisel saadud arvamuste läbivaatamist ja vajaduse korral eelnõu parandamist, et enne eelnõu Vabariigi Valitsusele esitamist kontrollida selle vastavust hea õigusloome ja normitehnika eeskirjale.</p>	Arvestatud.
Rahandusministeerium		
1.	<p>Võimalus juurdepääsuks SIENA kaudu edastatud teabele peab olema ette nähtud ka sellisel uurimisasutusel, kes konkreetsel juhul pole olnud otsene teabevahetaja.</p>	<p>Antud selgitus.</p> <p>Juurdepääsu SIENA kaudu edastatud teabele ei ole ühegi uurimisasutuse jaoks piiratud. Vastupidi, juurdepääs on ette nähtud, et täita direktiivi eesmärki – edendada</p>

	<p>Eelnõust nähtub, et ühelt poolt on kavandatava fookus suunatud infovahetusele teiste liikmesriikide ja Europoliga, teisalt valdab Politsei- ja Piirivalveamet (edaspidi PPA) kontaktpunkti staatuses äärmiselt suurt andmemassiivi, kuid kõrvale on jäetud muud, konkreetse teabetaotluse või -edastusega vahetut puutumust mitteomavad siseriiklikud (uurimis)asutused.</p> <p>Samas, kui näiteks Portugal suhtleb Keskkonnaametiga, kuid Maksu- ja Tolliametini see teadmine ei jõua, või kui Maksu- ja Tolliamet suhtleb küll Rumeeniaga, aga siinsel Konkurentsiametil pole sellekohast teadmist ette nähtud, - samas huvipakkuvad isikud võivad eri uurimisasutustel olla samad, rääkimata kokkupuutepunktidest erinevate kuritegude puhul (näiteks keskkonnakuritegu + tollikuritegu või maksukuritegu + konkurentsikuritegu) - selline killustatud praktika ei ole perspektiivis jätkusuutlik.</p> <p>Eelnevast tulenevalt palume täpsustada, kas direktiiv võimaldaks laiemat suhtlust ja juurdepääsu andmekogudele. Teeme ettepaneku täiendada politsei- ja piirivalve seadusesse (edaspidi <i>PPVS</i>) lisatava §-i 7⁶⁴ lõiget 6 uue lausega järgmises sõnastuses: "Juurdepääs töövoosüsteemi andmetele on kõigil uurimisasutustel." Kui kogu andmekoosseisule (vt <i>PPVS</i> uue § 7⁶⁴ lg 1 kataloog) juurdepääsu pole võimalik kehtestada, siis tuleks seda teha vähemalt osale sellest, võimaldamaks Eestis arusaama ja ülevaadet sellest, kes, kus, kelle suunas ja millega seoses toimetab.</p>	<p>multidistsiplinaarset ja rahvusvahelist koostööd raskete piiriüleste kuritegude vastases võitluses.</p> <p>Kuigi direktiivi ülevõtmisel ei ole piiratud ressursside tõttu võimalik lahendada kõiki andmekogudele (nt infosüsteemile POLIS) juurdepääsu küsimusi, on plaanis nende teemadega tegeleda direktiivi ülevõtmise järgselt.</p> <p>Uurimisasutuste juurdepääs töövoosüsteemi andmetele, kus Eesti osalusega teabevahetus registreeritakse, on meie hinnangul piisaval tasemel ette nähtud eelnõukohase KrMS § 508⁸⁶ lõikega 2, mis sätestab ühtse kontaktpunkti töös osalemise, mille osaks on ka vajadusel juurdepääs andmetele.</p> <p>Õiguslik alus juurdepääsuks SIENA-le, kus kogu Eesti uurimisasutuste ja teiste EL-i liikmesriikide õiguskaitseasutuste vahetatav teave on nähtav, on olemas kõigil KrMS §-s 31 lg 1 nimetatud uurimisasutustel.</p>
2.	<p>Laienev kohustus (ööpäevaringne teabevahetus) on eelnõust tulenevalt ilmselt vältimatu, kuid üldine põhimõte võiks olla, et kui protsesse automatiseeritakse (eriti kui luuakse uus platvorm), peaks lisanduva tööjõu vajadus olema väike ning selle tagab kaasuvate protsesside ülevaatamine. Sellekohane analüüs võiks seletuskirjas olla põhjalikum.</p>	<p>Antud selgitus.</p> <p>Ööpäevaringne teabevahetus ühtse kontaktpunkti kaudu toimub ka täna, ent puudutab valdavalt vaid PPA teavet. Ressursivajaduse kasv (isikkoosseis) on tingitud asjaolust, et edaspidi tuleb vahetada ööpäevaringselt kõikide uurimisasutuste teavet, sh tagada protsessi nõuetekohasus (nii taotluste ja vastuste sisuline kontroll kui vajadusel ka keelenõudele vastavuse tagamine, mis võib tähendada PPA-le kogu teabevahetuse tõlkimise kohustust). Eelkirjeldatud probleemkohtadele töövoosüsteemi loomine lahendust ei paku –</p>

		<p>töövoosüsteemi näol on tegemist pelgalt teabe süstematiseerimise ja koondamise abivahendiga.</p> <p>Praegusel juhul, kus on kindlalt ette näha vaid ühe asutuse töökoormuse kasv (PPA kui riiklikult määratud ühtne kontaktpunkt) ja teistele asutustele direktiivi ülevõtmisega erilisi kulutusi ega töökoormuse kasvu teki, tuleks tagada (riikliku) ühtse kontaktpunkti suutlikkus koormuse kasvuga toime tulla, st direktiivist tulenevat kohustust nõuetekohaselt täita.</p> <p>Tööjõu vajaduse vähendamiseks tasuks SIM hinnangul kaaluda siseriiklikult erinevate asutuste kontaktpunktide (eeskätt PPA ja EMTA) konsolideerimist, ent tegemist on peaaesjalikult asutuste töökorralduse ja ressursikasutuse küsimusega, mistõttu peaksid vastav initsiatiiv tulema neilt.</p>
3.	<p>Seletuskirja kohaselt kaasnevad eelnõu rakendamisega kulud IT investeeringuteks (töövoosüsteemi üle viimine uuele platvormile) 500 000 eurot, lisaks uute ametikohtade loomiseks 2025. a 500 000 eurot ja alates 2026. aastast 481 000 eurot aastas. Seletuskirjas ei ole välja toodud arvestuse aluseid kirjeldatud kuludele. Arvestades riigi rahalist seisu ja võimalust, et lisavahendeid ei eraldata, tuleb kulud katta Siseministeeriumi eelarvest või leida võimalus neid rahastada Euroopa Liidu toetuste kaudu.</p> <p>Juhime tähelepanu, et seaduse vastu võtmisega ei saa tekkida n-ö automaatseid lisakulusid riigieelarvele. Siduvate rahaliste otsuste tegemine on koondatud riigi eelarvestrateegia ja riigieelarve protsessi, kus kõrvutatakse riigi kõik rahalised võimalused ja vajadused.</p>	<p>Mittearvestatud.</p> <p>Vastuseks väitele, et seaduse vastu võtmisega ei saa tekkida n-ö automaatseid lisakulusid, selgitame, et ka EL-iga liitumine on seaduse vastuvõtmine, millega kaasnevad lisaks n-ö automaatsetele lisatuludele, lisakulud.</p>

Andmekaitse Inspeksioon		
1.	<p>Teabetaotluse kontrollkohustus Eelnõu § 508⁸¹ lg 1 näeb ette, et ühtne kontaktpunkt ehk PPA kontrollib teisest EL-i liikmesriigist saabunud taotluse nõuetekohasust, lubatavust ja sellele vastamise võimalikkust ning vastab taotlusele ise või edastab selle vastamiseks ühele või mitmele uurimisasutusele. Eelnõu § 508⁸⁶ lg 4 kohaselt ei kohaldu § 508⁸¹ lg-st 1 tulenev kontrollkohustus uurimisasutusele ka uurimisasutuse iseseisva teabevahetuse korras. Samas § 508⁸¹ lg 1 kohta seletuskirjas öeldust tulenevalt peab uurimisasutus teabetaotluse saamisel igakordselt kaalutlema teabetaotluse asjakohasust ja vajalikkust selleks, et vältida põhjendamatut või ebaproportsionaalselt suures koguses teabe edastamist. Ka § 508⁸² lg 1 osas on seletuskirjas märgitud, et taotluse saamisel kontrollib ühtne kontaktpunkt või uurimisasutus selle nõuetekohasust ning puuduste korral taotlusele vastamisest keeldutakse. Seega jääb eelnõu ja seletuskirja koostoimes vaadates arusaamatuks, kas teabetaotluse kontrollkohustus laieneb uurimisasutusele või mitte (sh kui siiski mitte, kuidas on mõeldud tagada teabetaotluse nõuetekohasuse, lubatavuse ja sellele vastamise võimalikkuse kontrollimine § 508⁷⁸ lg-s 5 ettenähtud uurimisasutuse iseseisva teabevahetuse puhul). AKI soovib vaadata teabetaotluse kontrollkohustuse regulatsiooni üle ning vajadusel täiendada ja täpsustada nii eelnõu kui ka seletuskiri.</p>	<p>Antud selgitus.</p> <p>Selgitame, et reeglina toimub kogu teabevahetus läbi ühtse kontaktpunkti, kes on SIENA vilunud ja ööpäevaringne kasutaja. Seega vastutab reeglina ühtne kontaktpunkt teabevahetuse nõuetekohasuse eest. See aga ei tähenda, et uurimisasutusel puudub igasugune kohustus temale edastatud teabevahetustaoitlusi kontrollida. Uurimisasutus peab eelnõukohase KrMS § 508⁹⁰ lõike 5 punkti 2 kohaselt järgima teabetaotlusele vastamisel KrMS-i 19. peatüki 8. jao 10. jaotise 2. alljaotises ühtsele kontaktpunktile sätestatud nõudeid. Nii peab uurimisasutus kontrollima teisest EL-i liikmesriigist saabunud taotluse nõuetekohasust ja keeldumisaluste puudumist, kui ta asub ise oma pädevuse piires teavet vahetama, sh teabevahetustaoitlusele iseseisvalt vastama.</p>
2.	<p>Teabevahetuse proportsionaalsus</p> <p>Eelnõu § 508⁸² lg 1 p 6 näeb ette kohustuse keelduda teabetaotlusele vastamisest, kui teabevahetus on selle eesmärgi arvestades selgelt ebaproportsionaalne. Viidatud eelnõu sõnastuses kasutatud sõna „selgelt“ võimaldab eeldada, et kui ebaproportsionaalsus ei ole piisavalt selgelt tuvastatav, võib teabevahetus ikkagi toimuda. Nimetatud sõnastus läheb aga vastuollu IKÜM art 5 lg 1 p-s b sätestatud eesmärgipärasuse põhimõttega, mille kohaselt tohib isikuandmeid koguda täpselt ja selgelt kindlaksmääratud ning õiguspärasel eesmärkil ning neid ei töödelda hiljem viisil, mis on nende eesmärkidega vastuolus. Ehk andmetöötlus ei vasta isikuandmete kaitse nõuetele mitte ainult siis, kui see on selgelt ebaproportsionaalne, vaid ka siis, kui andmetöötluse eesmärgipärasuse (proportsionaalsuse) võib seada kahtluse alla. AKI arvates peaks sätte ühiselt mõistetavuse ja</p>	<p>Arvestatud.</p> <p>Selgituseks: ehkki direktiivi artikli 4 lõike 3 punktis a on sätestatud, et taotletud teave peab olema vajalik ja proportsionaalne, oli eelnõus keeldumisaluseks ette nähtud sõnastus „selgelt ebaproportsionaalne“ seetõttu, et kui ebaproportsionaalsus ei ole piisavalt selgelt tuvastatav, sellest ei keelduta.</p> <p>Ebaproportsionaalsus ei pruugi olla piisavalt selgelt tuvastatav, sest Eestil puudub taotluse saades reaalne võimalus kontrollida eelnõukohase KrMS §-s 508⁹⁴ sätestatud nõuete (mis on võetud direktiivist ja kehtivad seega ka vastupidi) täitmist teise liikmesriigi õiguskaitseasutuse või ühtse kontaktpunkti poolt. Tegemist on teataval määral liikmesriikide vastastikkuse usalduse küsimusega, nn ka EIO-de puhul. Näiteks, kas</p>

	<p>õiguspärase kohaldamise tagamiseks loobuma sõna „selgelt“ kasutusest.</p>	<p>teabe taotlemise põhjus ja seos isiku ning kuriteo vahel on objektiivsed. Riisiko selle eest lasub taotluse esitajal. Küll aga on tuvastatav selge ebaproportsionaalsus, nt kõikide teatud marki sõidukite omanike kohta päringu tegemine kuriteo toimepanija tuvastamiseks kuriteo puhul, mille õigushüve kahjustamise intensiivsus ei kaalu üle põhiõiguste riivet.</p> <p>Arvestades, et nimetatud sõnastus läheb vastuollu IKÜM art 5 lg 1 p-s b sätestatud eesmärgipärasuse põhimõttega ning direktiivis kasutatakse IKÜM-i konformset sõnastust, lähtume AKI pakutud sõnastusest.</p>
3.	<p>Töövoosüsteemis isikuandmete säilitamine IKS § 17 lg 1 kohaselt kehtestatakse töödeldavatele isikuandmetele säilitamise tähtaeg seaduse või määrusega, kusjuures peab säilitustähtaeg olema sätestatud üheselt arusaadavalt ning seletuskirja tuleb lisada põhjendused selle pikkuse kohta (arvestades minimaalsuse põhimõtet ehk tagada tuleb andmete säilitamise aja piirdumine rangelt minimaalselt vajalikuga). Isikuandmete selgelt määratletud säilitustähtaeg on läbipaistva andmetöötluse (IKÜM art 5 lg 1 p a) lahutamatu osa. AKI hinnangul ei ole töövoosüsteemis isikuandmete säilitamine reguleeritud arusaadavalt ja läbipaistvalt, sh seletuskirjas toodud põhjendused on puudulikud. PPVS § 7⁶⁴ lg 3 kohaselt säilivad töövoosüsteemis isikuandmed seni, kuni on vajalik, et ühtne kontaktpunkt saaks täita talle käesolevas peatükis pandud ülesandeid. Nimetatud sõnastus ei anna mitte mingit selgust selles osas, kui pikalt saab tegelikult töövoosüsteemis isikuandmeid säilitada. Seletuskirja kohaselt on isikuandmete säilitamise vajaduse möödumine seotud KarS §-s 81 nimetatud aegumistähtaegadega. Tulenevalt PPVS § 7⁶³ lg-s 2 sätestatud töövoosüsteemi eesmärgist (registreerida teabevahetust ja koguda statistikat) ning § 7⁶⁴ lg-s 1 väljatoodud andmete koosseisust on küsitav, et nimetatud (isiku)andmeid saaks seostada karistusõigusliku aegumistähtajaga. Töövoosüsteemis ei töödelda andmeid süüteo kohta, seega ei ole arusaadav ka seadusandja soov siduda teabevahetusega (mis ei pruugi isegi olla seotud konkreetse ja selgelt määratletava süüteo koosseisuga) seotud isikuandmete säilitamise vajaduse KarS §-s 81 ettenähtud süütegude aegumistähtaegadega.</p>	<p>Arvestatud.</p> <p>Eelnõukohase PPVS-i § 25¹⁰ lõikes 3 nähakse ette, et töövoosüsteemis säilitatakse isikuandmeid kaks aastat teabevahetuse lõppemisest arvates, välja arvatud, kui:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) andmeid on vaja säilitada pikemalt seoses poolelioleva menetluse või konkreetse õiguskaitseasutuse teabetaotlusega, 2) andmete säilitamine on vajalik aruandekohustuse või auditeerimise eesmärgil. <p>Kaheaastane periood annab piisavalt aega, et lahendada seotud küsimused ja esitada vajalikud aruanded. Rootsi direktiivi artikli 16 lõike 4 kohaselt peab ühtne kontaktpunkt hiljemalt kuus kuud pärast teabevahetuse lõppu hindama, kas isikuandmeid on endiselt vaja säilitada, ning seejärel andmeid korrapäraselt läbi vaatama. See loob mehhanismi andmete kustutamiseks enne maksimaalse tähtaja lõppu, kui nende säilitamine pole enam vajalik. Kahest aastast lühem säilitusaeg võib osutuda ebapiisavaks, kui õiguskaitseasutused vajavad andmeid võimalike edasiste menetluste või vaidluste lahendamiseks. Kaheaastane säilitamise tähtaeg tasakaalustab vajaduse teabevahetuse jälgitavuse, aruandluse ja turvalisuse vahel ning tagab, et isikuandmete säilitamine on proportsionaalne ega ületa vajalikku aega.</p> <p>Märkuse osas, et töövoosüsteemis ei töödelda andmeid süüteo kohta, märgime, et see on ekslik – direktiivikohane andmevahetus toimub siis, kui andmed on asjakohased süütegude tõkestamise, avastamise või uurimise eesmärgil. Ehk, kui ei esine vähemalt kahtlust, et toime on</p>

	<p>Arvestades lisaks teabevahetuse eesmärki edastada teavet, mis on õige, täielik ja ajakohane (ei ole aegunud), jääb arusaamatuks, milleks säilitada nt raske kuriteo võimaliku tunnistaja kontaktandmetega seotud teabetaotluse andmeid töövoosüsteemis igavesti (KarS-i § 81 lõikes 2 sätestatud aegumise erireegli kohaselt agressioonikuritegu, genotsiidikuritegu, inimsusevastast kuritegu, sõjakuritegu ja kuritegu, mille eest on ette nähtud eluaegne vangistus, puudutava teabe puhul säilitatakse isikuandmeid alaliselt, kuna vastavad kuriteod ei aegu), kui sellise teabevahetusega seotud kontaktandmed võivad iga hetk muutuda. Ülaltoodust tulenevalt soovib AKI kehtestada seadusega konkreetne säilitustähtaeg lähtuvalt nimelt töövoosüsteemi eesmärkidest isikuandmete kasutamise vajadusest ning täiendada seletuskiri vastavate põhjenduste ja selgitustega.</p>	<p>pandud või toime pannakse süütegu, andmevahetust ei toimu.</p>
4.	<p>Töövoosüsteemi juurdepääsupiirang</p> <p>Märgime, et üldiselt saab asutusesiseseks kasutamiseks mõeldud teabele kehtestada juurdepääsupiirang viieks aastaks, mille võib asutuse juht pikendada kuni viie aasta võrra, kui juurdepääsupiirangu kehtestamise põhjus püsib (AvTS § 40 lg 1). Asutusesiseseks kasutamiseks tunnistatud isikuandmeid sisaldavale teabele kehtib juurdepääsupiirang selle saamisest või dokumenteerimisest alates 75 aastat või isiku surmast alates 30 aastat, või kui surma ei ole võimalik tuvastada, siis 110 aastat, alates isiku sünnist. Eriseadusega võib nimetatud korrast kõrvale kalduda ning vajadusel kehtestada pikemat juurdepääsupiirangut (kehtestada erikord). PPVS § 7⁶⁴ lg 6 sätestatud juurdepääsupiirangu regulatsioonist ega seletuskirjast ei selgu, kas tegemist on erikorraga ning kui jah, siis kui pikalt kehtib juurdepääsupiirang töövoosüsteemi andmetele. Lähtuvalt töövoosüsteemi eesmärgist võib AKI eeldada, et mõeldud on ikkagi töövoosüsteemile tervikuna juurdepääsu piiramisega ehk seadusandja soov on kehtestada eriseadusega juurdepääsupiirangu erikord. Ühtlasi jääb arusaamatuks, kas ja kuidas on tagatud andmesubjekti õigus saada enda kohta käivat teavet tulenevalt IKÜM art-ga 15 ettenähtud õigusest. Kui seadusandja eesmärgiks on piirata ka andmesubjekti õigust saada teavet enda isikuandmete töötlemise kohta, peaks see olema eelnõus selgelt kajastatud. IKÜM art 23 võimaldab siseriikliku õiguse seadusandliku</p>	<p>Arvestatud.</p> <p>Mõistame AvTS-i kandvat põhimõtet, mille kohaselt kogu teave, mida riik oma ülesannete täitmise käigus töötleb, on eelduslikult avalik. Samuti leiame, et AvTS-is sisalduvad juurdepääsupiirangud katavad ära üldjuhul kõik võimalikud juhud, millal on õigustatud andmetele juurdepääsu piirata.</p> <p>Näiteks, teiselt riigilt laekuva teabetaotluse ja teabe puhul tuleb sellele juurdepääsu piirata (erijuhiste puudumisel – direktiivi art 3 p-d c, d) AvTS § 40 lg 1¹ alusel (välisriigi poolt edastatud juurdepääsupiirangu märkega teave loetakse asutusesiseseks kasutamiseks mõeldud teabeks) juurdepääsupiiranguga teabe loonud riigi määratud tähtaja lõpuni. Seda ka AvTS § 35 lg 1 p 3 alusel (teave, mille avalikuks tulek kahjustaks riigi välissuhtlemist).</p> <p>Eesti poolt edastatava teabetaotluse ja teabe puhul tuleb juurdepääsu piirata peaaesjalikult AvTS § 35 lg 1 p-de 1 (kriminaalmenetluses kogutud teave, mida ei ole avaldatud), AvTS § 35 lg 1 p 3 alusel (teave, mille avalikuks tulek kahjustaks riigi välissuhtlemist), p 5¹ (teave uurimisasutuse tegevuse meetodite ja taktika kohta, kui selle avalikuks tulek võib raskendada süütegude avastamist või soodustada nende toimepanemist), p 11 (teave süüte</p>

<p>meetmega piirata isikute IKÜM artiklites 12-22 ja artiklis 34, samuti artiklis 5 sätestatud kohustuste ja õiguste ulatust, kui selline piirang austab põhiõiguste ja -vabaduste olemust, on demokraatlikus ühiskonnas vajalik ja proportsionaalne. Põhjenduspunkt 73 lisab, et selline piirang peab olema kooskõlas harta ja Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitsekonventsioonis sätestatud nõuetele. Teisisõnu tähendab see, et sellised piirangud ei saa olla absoluutsed, ajaliselt piiramatud ning tagatud peavad olema kaitsemeetmed. Euroopa Kohus on öelnud, et õigusaktid, mis sisaldavad sellist riivet lubavat meedet, peavad sätestama selged ja täpsed reeglid, mis reguleerivad kõnealuse meetme ulatust ja kohaldamist ning kehtestavad miinimumnõuded, millest tulenevalt on isikutel, kelle isikuandmetega on tegu, piisavad tagatised, mis võimaldavad neid andmeid kuritarvitamise ohu eest tõhusalt kaitsta (vt selle kohta 2. märtsi 2021. aasta kohtuotsus Prokuratuur (tingimused elektroonilise side andmete juurdepääsuks), C-746/18, EU:C:2021:152, punkt 48 ja seal viidatud kohtupraktika). Seega peavad IKÜM artikli 23 alusel võetud meetmed olema selged ja täpsed ning nende kohaldamine peab olema õigussubjektidele ettenähtav. Eelkõige peab viimastel olema võimalik kindlaks teha asjaolud ja tingimused, mille esinemisel võib neile selle määrusega antud õiguste ulatust piirata.¹ Eeltoodust tulenevalt vajab AKI hinnangul juurdepääsu piirangut puudutav regulatsioon täpsustamist nii eelnõu kui ka seletuskirja tasandil.</p>	<p>toimepanemise või selle ohvriks langemise kohta enne avalikku kohtuistungit või õigusrikkumise asjas otsuse langetamist või asja menetluse lõpetamist) ja p 12 (isikuandmed, kuna nende juurdepääsu võimaldamine kahjustaks oluliselt andmesubjekti eraelu puutumatust).</p> <p>Arvestades aga asjaolu, et juurdepääsu töövoosüsteemis olevatele andmetele ning nende töötlemisele piiratakse sisuliselt igal juhul AvTS §-s 35 sisalduvatel erinevatel alustel, oleme pidanud otstarbekamaks rakendada AvTS §-s 35 lg 1 p 19 sellisteks puhkudeks ette nähtud võimalust kehtestada absoluutne juurdepääsupiirang, sest juurdepääsupiirangu seadmisel ei ole tegemist mitte ametniku kaalutlusega, kas piirangut teabe suhtes kohaldada või mitte, vaid hindamisega, millisel konkreetsel alusel seda teha tuleb.</p>
Riigiprokuratuur	
<p>1. Eelnõu materjalidest nähtuvalt sätestatakse KrMS §-s 508⁷⁸ teabevahetuse üldpõhimõtted. KrMS § 508⁷⁸ lg 7 kohaselt, kui teabe Euroopa Liidu liikmesriigile või Europolile edastamiseks peab olema käesoleva seadustiku § 214 kohaselt kohtu või prokuratuuri luba, tagab kohus või prokuratuur selle taotluse lahendamise ööpäev ringi. Seega viidatakse KrMS § 508⁷⁸ lg-s 7 §-le 214, nimetades kohtu või prokuratuuri luba, kuid §-s 214 on sätestatud ainult prokuratuuri loal andmete avaldamine ning jääb selgusetuks, kas ja millises olukorras kohus vastava loa annab. Samuti peab prokuratuur vajalikuks, et vähemalt seletuskirjas selgitataks, kuidas prokuratuuri poolt sellise loa andmine toimub, kuivõrd jääb arusaamatuks, kes ja millises vormis</p>	<p>Antud selgitus.</p> <p>Sõnastus, kus viidatakse KrMS §-le 214 ja nimetatakse kohut ja prokuratuuri, tuleneb meiepoolsest sõnastuse veast, mille parandame. Tegelikult viitame kohtueelses menetluses kehtivale prokuratuuri infomonopolile (KrMS § 214) ning teatud erijuhtudel vajadusele küsida kohtult luba. Kohtult loa küsimise vajadus võib tõusetuda eeskätt siis, kui teabetaotlus puudutab andmeid, mis on avaldatud osaliselt või täielikult kinniseks kuulutatud kohtumenetluses</p> <p>Prokuratuuri loa andmise osas selgitame, et prokuratuurilt teabe avaldamiseks loa küsimine on jätkuvalt KrMS § 30 lg-st 1 tulenevalt</p>

<p>prokuratuurilt nimetatud luba küsima hakkab. Seletuskirjas märgitakse, et valveprokuröri olemasolust justkui ei piisa ja prokuratuuriseaduse § 222 lg-s 1 sätestatu on direktiivi ülevõtmiseks liiga üldsõnaline, kuid puudub info, kuidas olukorda lahendada peaks või kuidas selline luba anda tuleks. Senisest praktikast lähtudes tuleks pöörduda konkreetset kriminaalasja juhtiva prokuröri poole, et temalt vastav luba küsida, seejuures valveprokuröri puudub otsustusõigus, sest valveprokurör ei ole kursis, kas teabe jagamine võib kõnealust kriminaalmenetlust kahjustada. Samas võib valveprokurör olla n-ö prokuratuuri kontaktpunkt, kes saab taotluse vastu võtta ja õige prokuröriga kontakteeruda.</p> <p>Prokuratuur toetab kriminaalmenetluse seadustiku muutmise ja sellega seondult teiste seaduste muutmise seaduse eelnõud ning sellega tihedamat koostööd Euroopa Liidu liikmesriikide õiguskaitseasutuste vahel ja Europoliga.</p>	<p>prokuratuuri korraldada, st määrata, kas see tuleb anda taasesitamist võimaldavas vormis, telefonitsi vms. Kuigi loa vormistus pole otseselt oluline teabe vahetamisel, on see tähtis loa puudumisel vastutuse määramisel, eriti siseriiklikult.</p> <p>Eelnõus on sätestatud prokuratuuri kohustus tagada valmisolek teabevahetusloa andmiseks ööpäev ringi. Kuigi see on praktiline ja seni pole selles valdkonnas suuremaid probleeme olnud, ei nõua kehtiv prokuratuuriseaduse § 222 lõige 1 prokuratuurilt ööpäevaringset reageerimisvõimekust, kuid direktiiv kohustab seda tagama.</p> <p>Praeguse praktika kohaselt tuleks pöörduda konkreetset kriminaalasja juhtiva prokuröri poole, et temalt luba saada. Samas peab prokuratuur looma asendusskeemi olukordadeks, kus asja menetlev prokurör pole kättesaadav. SIM-i hinnangul saaks see toimida valveprokuröri kaudu, kelle kontaktid (nt valvetelefon või töögraafik) on ühtsele kontaktpunktile teada. Asendusskeem on vajalik selleks, et taotlus saaks õigeaegselt menetletud, st luba või keelduv vastus antaks ühtsele kontaktpunktile eelnõukohase KrMS § 508⁹² (eelnevalt § 508⁸³) lõike 2 punktist 1 tuleneva minimaalse tähtaja, s.o 8 tunni jooksul üle-eestiliselt.</p>
---	---